

ACTIVITATEA DE SUPERVIZARE PROFESIONALĂ ÎN PSIHOLOGIA TRANSPORTURILOR*

Document elaborat de Constantin BERE & Doina CAXI

în consultare cu Alina BREHUESCU, Ioan BUȘ, Mihail GASPARG, Doru MUNTEANU, Viorel ROBU

Adoptat formal:

Acest document a fost adoptat formal în cadrul ședinței Comitetului director al Colegiului Psihologilor din România din data de 30 aprilie 2022.

Referința corectă către acest document:

Bere, C., & Caxi, D. (2022). *Activitatea de supervizare profesională in Psihologia transporturilor*.
Colegiul Psihologilor din România

CUPRINS

1. MISIUNE ȘI OBIECTIVE.....	3
2. CONȚINUTUL PROGRAMULUI DE SUPERVIZARE.....	3
2.1. COMPETENȚE SPECIFICE.....	4
2.1.1. De evaluare.....	4
2.1.2. De consiliere/intervenție specifică securității traficului.....	5
2.1.3. De cercetare-dezvoltare.....	5
2.1.4. De gestiune administrativă și financiară.....	6
2.2. COMPETENȚE PRIVIND RELAȚIILE INTERPERSONALE.....	7
2.3. COMPETENȚE ETICE ȘI DEONTOLOGICE.....	7
3. DESFĂȘURAREA ȘI DURATA PROGRAMULUI DE SUPERVIZARE	8
4. EVALUAREA STAGIULUI DE SUPERVIZARE.....	8
5. RESPONSABILITĂȚILE SUPERVIZORULUI.....	9
6. OBTINEREA DREPTULUI DE SUPERVIZARE.....	10
Surse bibliografice.....	11

1. MISIUNE ȘI OBIECTIVE

În Psihologia transporturilor, supervizarea este o componentă esențială în pregătirea pentru practica profesională a psihologului, un pas cheie între debut și autonomie în activitate.

Supervizarea este o metodă de formare aplicată în cadrul căreia debutanții alocă cea mai mare parte a timpului serviciilor către clienți. Spre deosebire de stagiile anterioare care se concentrează îndeosebi pe dobândirea de cunoștințe, supervizarea în Psihologia transporturilor își propune să dezvolte cunoștințe și abilități, pe care să le integreze cu datele de cercetare curentă. De asemenea, prin supervizare se urmărește dezvoltarea spiritului critic, ca și capacitatea de autoevaluare profesională și personală.

Pentru aceasta supervisorul va trebui să realizeze inițial:

- evaluarea nevoilor supervizatului;
- identificarea obiectivelor de învățare;
- un program de supervizare care să acopere sistematic: lecturi, abilități de dezvoltat, tehnici, metode și strategii de evaluare, frecvența și ritmul reuniunilor, numărul de ore de supervizare, configurări ale întâlnirilor - individuale/de grup, responsabilități ale părților, nivelul de pregătire și de participare așteptat, etc.
- program/calendar pentru *eventuala* ajustare a stagiului de supervizare în funcție de evoluția supervizatului și a nevoilor sale emergente.

2. CONȚINUTUL PROGRAMULUI DE SUPERVIZARE

Activitatea de supervizare în Psihologia transporturilor este evident legată de evaluarea inițială și de observațiile continue ale supervisorului. Modul principal de învățare în timpul supervizării este experiențial și se concentrează pe contactul direct cu clienții. În consecință, conținutul programului de supervizare va varia în funcție de cunoștințele și abilitățile debutantului ca și de nivelul lui de autonomie.

În cadrul programului de supervizare :

- vor fi aprofundate modelele teoretice curente, specifice activității de evaluare psihologică în transporturi;
- vor fi prezentate/utilizate tehnicile cunoscute de evaluare și intervenție;

- se vor parcurge și alte activități de formare aplicată (ex. consultarea altor colegi cu experiență sau furnizori de servicii în Psihologia transporturilor, cursuri de formare continuă, workshopuri, echipe de cercetare etc).

Având ca obiectiv în mod constant creșterea calității actelor profesionale efectuate de supervizat, supervizorul va urmări dezvoltarea, aplicarea și integrarea competențelor profesionale specifice definite în Psihologia transporturilor: competențe de evaluare, de intervenție/consiliere specifică, de cercetare-dezvoltare, administrativ-financiare.

2.1. COMPETENTE SPECIFICE

2.1.1. COMPETENȚE DE EVALUARE - demersul de cunoaștere (prin mijloace de investigare specifice) a configurației factorilor psihologici implicați în activitatea de conducere a vehiculelor și stabilirea profilului aptitudinal individual, în scopul identificării cazurilor care prezintă riscuri pentru propria persoană sau pentru ceilalți participanți la trafic

Utilizarea instrumentelor de evaluare psihologică observație/anamneză/interviu/teste adecvate scopului pentru care se face evaluarea.

Formularea unui diagnostic psihologic pe baza rezultatelor și formularea de avize/recomandări.

Cunoștințe:

- legislația specifică în vigoare;
- principiile și procedurile de efectuare a evaluării psihologice în transporturi;
- criteriile științifice în utilizarea instrumentelor de evaluare în transporturi;
- metode și tehnici de evaluare și asistență psihologică avizate de către Comitetul director al Colegiului Psihologilor din România;
- ghidul de bune practici din domeniu.

Abilități:

- selectarea instrumentelor adecvate obiectivelor evaluării;
- configurarea fișei de evaluare psihologică;
- colectarea și analiza riguroasă a informațiilor, ținând seama de factorii de influență relevanți;
- coroborarea și interpretarea datelor test/nontest obținute în urma evaluării;
- formularea unui diagnostic psihologic și a eventualelor recomandări de intervenție specifică;
- feedback oral și/sau scris;

- procedee de realizare e evidențelor/arhivare.

2.1.2. COMPETENȚE DE INTERVENȚIE/CONSILIERE SPECIFICĂ SECURITĂȚII TRAFICULUI

orientarea clientului spre un algoritm de intervenții orientate în sensul minimizării comportamentului periculos în trafic.

Planificarea intervențiilor - elaborarea unui plan pertinent pentru atingerea obiectivelor propuse prin serviciul solicitat: autocunoaștere în vederea minimizării dificultăților în parcurgerea programului de formare, a determinării modalităților de compensare a eventualelor aspecte deficitare din profilul aptitudinal, elemente de conduită preventivă/defensivă, instruire privind percepția și asumarea riscului, a controlului comportamental perceput și controlului emoțional, intervenții orientate spre schimbarea intențiilor comportamentale.

Evaluarea serviciului propus - evaluarea serviciului în ceea ce privește utilitatea, satisfacția clientului, costurile, ținând seama de contextul intervenției solicitate.

Cunoștințe:

- noțiuni de bază în consiliere/principii și proceduri de realizare a consilierii;
- predictorii ai conducerii periculoase (personalitate, atitudini, norme subiective, stilul de viață);
- elemente de psihologia riscului;
- mecanismele de adaptare la situațiile stresante.

Abilități:

- desfășoară intervenții cu impact pentru cultura de securitate în trafic;
- aplică strategii adecvate pentru reglarea comportamentului deficitar în conducere;
- colaborează cu colegi și alți profesioniști în contextul intervenției.

2.1.3. COMPETENȚE DE CERCETARE-DEZVOLTARE - înțelegerea și utilizarea informată a rezultatelor unei cercetări pentru îmbunătățirea practicii profesionale.

Participarea la rețele de cercetare, colectarea/prelucrarea de date în conformitate cu exigențele impuse de coordonatori.

Cunoștințe:

- metode de analiză preliminară a datelor
- norme etice în cercetare

Abilități:

- utilizează surse documentare adecvate;
- aplică riguros metodele de analiză cantitativă;
- utilizează instrumente statistice pentru analiza și interpretarea datelor.

2.1.4. COMPETENȚE DE GESTIUNE ADMINISTRATIVĂ ȘI FINANCIARĂ - gestionarea serviciilor prestate ținând seama de aspectele financiare, de personal, portofoliu de clienți.

Marketing: marketingul serviciilor din portofoliu, contactarea și recrutarea clienților, oferte profesionale.

Facturare și contabilitate: gestiunea financiară și contabilitate primară.

Managementul administrativ al clientului: înregistrarea dosarului client, utilizarea instrumentelor de birou, arhivarea.

Cunoștințe necesare:

- birotică (tratament text, programe calcul tabelar, platforme comunicare on-line);
- normativele și drepturile autorităților administrative;
- contabilitate primară.

Exemple de activități concrete de supervizare care apelează la competențe specifice în Psihologia transporturilor:

- observație internă în timpul livrării serviciului;
- analiza și validarea observațiilor făcute;
- lectură și corectare note, referințe culese;
- discutarea instrumentelor de evaluare utilizate;
- corecția materialului psihometric cantitativ și calitativ;
- interpretarea rezultatelor, diagnosticul cazurilor;
- formularea avizelor/rapoartelor etc.

Simultan cu astfel de activități, supervizorul va avea în vedere apelul susținut la alte două competențe esențiale în activitatea de supervizare:

2.2. COMPETENTE PRIVIND RELAȚIILE INTERPERSONALE

Calitatea relațiilor interpersonale constituie un factor determinant pentru eficacitatea rezultatelor în toate domeniile de practică ale psihologiei. Așadar, și în Psihologia transporturilor, supervizorul trebuie să stabilească și să mențină o alianță constructivă de lucru cu supervizatul, ca și cu toți ceilalți parteneri din rețelele sale profesionale.

Cunoștințe

privind relațiile de putere, alianțele de lucru, micro și macro-mediul activității supervizatului, trebuie dublate de o bună autocunoaștere a propriilor resurse și valori.

Abilități

precum conectare/ascultare/comunicare cu celalalt, exprimarea empatică și respectuoasă, construirea încrederii, analiza interacțiunilor problematice și menținerea unor bune relații profesionale într-un context administrativ, sunt de maximă importanță.

Supervizorul va avea ca obiectiv permanent dezvoltarea unor caracteristici specifice persoanelor supervizate: *cursant activ, deschis spre supervizare, bine pregătit, organizat, capabil să utilizeze în mod eficient timpul, conștient de limitele sale.*

2.3. COMPETENTE ETICE ȘI DEONTOLOGICE

Supervizorul trebuie să stabilească relații profesionale cu supervizatul în conformitate cu standardele etice în vigoare. Pentru aceasta trebuie să fie în posesia cunoștințelor esențiale pentru reflecția etică, prin aprofundarea obligațiilor și standardelor profesionale care stau la baza practicii în Psihologia transporturilor. Trebuie, de asemenea, să stăpânească principiile eticii și principalele elemente ale codului deontologic în vigoare, să le aplice situațiilor problematice care pot apărea în cadrul stagiului de supervizare pe care-l coordonează. Nu în ultimul rând, supervizorul trebuie să fie în posesia datelor relevante pentru cadrele juridice și socio-economice care structurează funcționarea sistemului în care supervizații săi își oferă serviciile.

Cunoștințe

precum valori și principii etice, codul deontologic, orientările și liniile directoare aplicabile în Psihologia transporturilor, date privind cadre juridice/socio-economice ale sistemului în care supervizarii își oferă serviciile, trebuie secundate de

Abilități

ca identificarea proactivă a problemelor etice potențiale, luarea deciziilor etice/rezolvarea dilemelor etice, integrarea în practică a preocupărilor etice.

3. DESFĂȘURAREA ȘI DURATA PROGRAMULUI DE SUPERVIZARE

Supervizarea este o activitate privilegiată care vizează integrarea competențelor profesionale, a teoriei și a cercetării. Prin cunoștințele, abilitățile și profilul său, supervizorul este un model al acestei integrări pentru supervizați.

- Supervizarea presupune în primul rând contactul direct, față în față, între supervizor și supervizat. În mod excepțional, pot intra în discuție și ședințe de supervizare de la distanță, în timp real, prin intermediul comunicării care permite un contact vizual și/sau verbal. Astfel de ședințe vor fi axate îndeosebi pe activități care nu necesită neapărat prezența supervizorului: păstrarea evidenței, scrierea de rapoarte, pregătirea evaluării, elemente de psihometrie, discuții de caz.
- Supervizarea se poate desfășura *individual și în grup*. Proporția între cele două modalități trebuie să respecte în linii mari raportul 75/25. Supervizarea calificată *în grup*, va presupune maxim patru participanți și va sprijini creșterea expunerii la diverse tipuri de cazuri.
- Durata programului de supervizare este de cel puțin 12 luni cu un quantum de opt ore lunar.

4. EVALUAREA STAGIULUI DE SUPERVIZARE

Supervizorul trebuie să se asigure că criteriile minime pentru formarea practică sunt satisfăcute, iar pentru aceasta trebuie să procedeze la evaluarea continuă pentru a monitoriza progresul supervizatului. Fiind permanent și nu episodic, acest demers de evaluare se va reflecta în înțelegerea a ceea ce supervizatul a asimilat ca abilitate deja integrată.

Pentru că supervizarea este o activitate regulată și susținută, supervizorul nu urmărește doar ceea ce supervizatul știe, ci și ceea ce poate face cu ceea ce știe, un proces care implică nu doar cunoștințe și

abilități, ci și valori și atitudini. Aceasta va permite în timp și o creștere progresivă a complexității problemelor la care supervizatul este expus (exemplu: de la evaluare pentru catg. B, la categorii superioare).

Formatul de evaluare continuă trebuie:

- să reflecte scopul și obiectivele programului de supervizare;
- să permită evaluarea explicită a performanței și a progresului supervizatului în raport cu scopul și obiectivele specifice;
- să evidențieze experiența cumulată a supervizatului;

5. RESPONSABILITĂȚILE SUPERVIZORULUI

Ca principală responsabilitate, supervizorul trebuie să definească obiectivele stagiului de supervizare, care să fie în concordanță cu obiectivele de învățare și, de asemenea, să poată surprinde eficacitatea stagiului de supervizare. Pentru aceasta supervizorul va trebui:

- să formuleze un plan de supervizare în care va descrie obiectivele generale și etapele de parcurs;
- să monitorizeze supervizatul pentru a asigura progresul în raport cu obiectivele specificate;
- să adapteze programul de supervizare în funcție de evoluția supervizatului;
- să documenteze conținutul fiecărei întâlniri de supervizare și să păstreze o evidență a acestora;
- să prezinte un raport de evaluare la sfârșitul perioadei de supervizare;

În cazul în care, la finalul perioadei contractuale, performanța supervizatului nu îndeplinește standardele așteptate:

- supervizatul va fi informat că performanța sa este inferioară standardului;
- de comun acord se va stabili o perioadă rezonabilă de timp pentru sprijin profesional suplimentar;
- se va proceda la excluderea supervizatului din programul de supervizare dacă performanța rămâne nesatisfăcătoare.

În caz de dezacord profesional supervizor/supervizat, prin înțelegere comună se va consulta comisia de specialitate.

6. OBȚINEREA DREPTULUI DE SUPERVIZARE

Pentru obținerea dreptului de supervizare, candidatul trebuie să întrunească cumulativ următoarele cerințe:

- să dețină atestat de liberă practică, treapta psiholog principal sau specialist în Psihologia transporturilor
- să desfășoare activitate efectivă în acest domeniu prin intermediul unei forme de exercitare a profesiei, conform prevederilor legale
- să fie înscris în registrul supervizorilor.

Înscrierea în registrul supervizorilor se face la solicitarea psihologului, ceea ce presupune depunerea unei cereri la secretariatul CPR, care va efectua verificarea conformității din punct de vedere administrativ, a celor menționate în cerere, (conformitatea cu RUP), apoi, va opera înscrierea în registrul supervizorilor și va comunica acest lucru solicitantului, sau, după caz, va comunica acestuia, motivul pentru care nu s-a putut realiza înscrierea.

Dreptul de a fi supervizor este în principiu valabil pe durată nedeterminată, dacă nu intervine niciuna dintre condițiile care duc la pierderea calității de supervizor, ca urmare a suspendării dreptului de liberă practică, ca urmare a unei decizii disciplinare a Comisiei de deontologie și disciplină, a unei decizii asumate în nume propriu, sau ca urmare a derulării defectuoase a activității de supervizare profesională constatată în urma unui proces de evaluare profesională.

***Acest document va face obiectul revizuirilor periodice care vor viza în mod constant noile cerințe ale practicii profesionale și ale evoluției cunoștințelor științifice din domeniul Psihologiei transporturilor.**

Surse bibliografice:

- ***Colegiul Psihologilor din România (2019), Normele privind competențele profesionale ale psihologilor cu drept de liberă practică, aprobată prin Hotărârea Comitetului director al Colegiului Psihologilor din România nr. 1/2019. [www.alegericpr.ro]***
- ***Colegiul Psihologilor din România (2019). Norme privind supervizarea profesională în psihologie, adoptată prin Hotărârea Consiliului Colegiului Psihologilor din România nr. 4 din data de 13.03.2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 268 din data de 9 aprilie 2019, cu modificările și completările ulterioare. [www.alegericpr.ro]***